

Research Paper

Analysis of The Pattern of Seclusion in Urban Open Spaces (Case Example: Jennet Park in Shiraz)

Zohre Naderiyan: Master student of Architecture, Yasouj Branch, Islamic Azad University, Yasouj, Iran

Aliakbar Heidari * Assistant Professor of Architecture, Faculty of Engineering, Yasouj University, Yasouj, Iran

ARTICLE INFO

Received:2022/06/04
Accepted:2022/07/04
PP: 83-94

Use your device to scan and read the article online

Keywords: individual privacy, collective privacy, free time, urban open spaces, Janet Park, Shiraz

Abstract

In addition to individual characteristics, the process of adjusting solitude is also dependent on environmental factors, and the environment around a person can be the basis for different manifestations of individual and collective solitude. Parks, as a place to spend leisure time, can be a suitable platform for solitude in a collective space. Based on this, the present study, by choosing an urban park in Shiraz metropolis as a case study, tries to investigate the different dimensions of the patterns of solitude in this space and how it affects the improvement of the leisure time of the users. Therefore, the aim of the current research is to identify the types of patterns of solitude in urban open spaces and the factors affecting their occurrence, as well as to investigate its relationship with the leisure time of the users of these spaces. The research method in this study is a combination of quantitative and qualitative methods, which collected information in the form of field survey, as well as observation and interview with the users of the park. In order to identify patterns of seclusion in public space, a new method based on observing and recording patterns through behavioral mapping technique has been used. This method has recorded the patterns of solitude in the environment by gender. The results of the research showed that solitude in the park is manifested in the form of two individual and collective patterns. The human dimension and especially the age and gender of people had the greatest effect on their solitude, and the most manifestations of solitude including playing, sitting on the ground (grass) and sitting in gazebos were recorded with the behavioral mapping technique. The occurrence of individual solitude pattern is associated with behaviors such as reading, watching nature, watching people and such things, and collective solitude is manifested with behaviors such as family and friendly gatherings, hanging out with friends and talking to them.

Citation: Heidari, A., & Naderiyan, Z. (2024): **Analysis of the pattern of seclusion in urban open spaces (case example: Jennet Park in Shiraz)**, *Journal of Research and Urban Planning*, 15(56), 83-94.
DOI: 10.30495/jupm.2022.30541.4204

* **Corresponding author:** Aliakbar heidari **Tell:** +989171455494 **Email:** Aliakbar_heidari@yu.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

The field of environmental psychology shows that spatial organization can strengthen desirable social interactions, and on the other hand, this spatial organization can have a direct effect on creating desirable solitude. In fact, it is possible to achieve a suitable level of collective communication through proper organization of spaces and spatial arrangement, and desired privacy was achieved in accordance with the desired spatial activities. Leisure time is also a social structure and like solitude is one of the human needs in the environment. City streets are passed. In the present research, we will analyze and identify the types of patterns of realization of solitude in urban open spaces and the factors affecting their occurrence, as well as investigate its relationship to the leisure time of users, using the case example of Jennet Park in Shiraz city. Jennet Park is one of the very interesting projects that in the Qajar era in 1223, it was built and operated on a land of 54 hectares, 27 hectares of which can be used and visited by the people. However, providing different levels of privacy (individual privacy and collective privacy) in such spaces and the mechanisms to create it, can play an important role in spending the best leisure time of people in urban parks. Based on this, in this research, the solutions for providing optimal privacy in urban parks and how it affects the quality of people's leisure time are discussed. Therefore, the questions that the current research seeks to answer are as follows:

1. What are the different patterns of seclusion of people during their free time in the city park?
2. What characteristics do the users of city parks choose for their solitude in the city park?
3. What is the relationship between the patterns of seclusion and spending leisure time of users in urban parks?

Methodology

The main goal of this research is to analyze how people choose solitude in urban parks (case example: Gent Park, Shiraz) and the factors affecting this issue. In this regard, the first step was to record the patterns of seclusion of people in the park, which was done using the behavioral mapping technique of users. In the next step, the factors affecting the formation of solitude, the relationship between the environmental components of the park and the

patterns of people choosing solitude in leisure activities were evaluated with the help of a questionnaire with questions from the Likert spectrum. The statistical population of the research included people who were present in the park for individual or group use of the space, of which 109 people were selected as the sample size. Questionnaires were distributed among people at different times (12:30-9 in the morning and 19:30-15:30 at night) and during one week in December 2019. After collecting the data, it was entered into the SPSS software environment and tested according to the needs of the research.

Results and discussion

According to the process mentioned in the research method section, in this section, based on the mentioned steps, data was collected and analyzed, which will be discussed in the following.

The first step: extracting different types of patterns of realization of solitude based on behavioral systems in the park: in recording different patterns of solitude with an emphasis on the leisure behaviors of people in the city park, the technique of behavioral mapping and simply exploring stop or static behaviors at the level of the park is used and addressing. They refrained from dynamic activities and their analysis in the field of solitude. With this explanation, the types of behaviors that were performed in the park with Greenie's intention of solitude include: 1. Sitting in the gazebo 2. Sitting on the ground (grass) 3. Sitting on the benches 4. Sitting on the platform 5. Standing 6. Playing 7. Exercising 8. Lying on the bench 9. Lying on the ground (grass). Second step: extraction of environmental characteristics effective in the formation of various patterns of solitude in the park. There are various activities in the park to spend free time, each of which requires a type and amount of solitude. In general, the pattern of individual and collective solitude lies in the heart of providing individual and collective leisure. For example, lying on the ground individually and collectively in the park and its green areas is one of these behaviors. Taking pictures next to the dense green mass also happened collectively or next to the signs that have good legibility and good recognition. According to Table 2 and by examining the

frequency of behaviors at the park level, it can be seen that most people choose pavilions for sitting and then sitting on the ground has the highest frequency. In collective solitude (group of two), most people can be seen without personalizing the environment and under shade trees (in heat) and in the sun to warm up (in cold).

Third step: Analysis of the relationship between the park's environmental characteristics and human components with the updated patterns of solitude in people's free time: After examining the significance level of solitude, the impact of the park's environmental characteristics on the acquired solitude of people was analyzed. For this purpose, Friedman's test was used, the results of which are presented in Table 6. According to the findings of this table, among the environmental components that affect solitude, the possibility of reflection in the space despite individual and collective security and peace, as well as visual comfort (not being visible) are among the most important factors that influence the creation of solitude in the park. In addition to this, the diversity of vegetation in the park and physical comfort conditions (the presence of shade, proper light, air flow and the absence of noise and environmental pollution) are other factors that are effective in providing environmental conditions to create solitude in parks.

Conclusion

Field investigations and statistical results showed that there are two types of temporary and permanent usage patterns of city parks, in which people use these spaces on certain days of the year and with specific purposes. This is despite the fact that in the permanent model, people use these urban spaces without any background and just to spend their daily leisure time. Since in this research, the issue of spending daily leisure time in city parks is considered, therefore, only the permanent patterns of using these spaces are considered, and in this connection, the most important findings obtained are as follows:

- Most of the behaviors of seclusion are formed individually and collectively next to the defined park entrances and crowded spaces;
- Most people choose pavilions for group sitting and conversation (collective solitude); Therefore, people use the fixed positions and furniture of the park for their private and expensive leisure time.
- Individual solitudes are generally formed on the benches and along the main roads;
- Sitting on the ground is generally done in the vicinity of short green spaces, including shrubs and boxwoods, both individually and collectively;
- Collective solitude is done by playing group games in green areas or in special sports spaces;
- Lying down and looking at the sky is one of the behaviors that provide individual and collective solitude, which is done in green areas and generally in a space away from the physical and visual access of others. Such as the collectability of the environment, having security, the possibility of reflecting on the space, the color of belonging and spatial permeability have the greatest impact on providing individual and collective solitude for people in urban parks, and as a result, the existence of these conditions in these spaces can lead to the desire of people to use them. to provide for leisure time. For example, when people feel that they have the possibility to create a personal space for themselves in a space and away from the eyes of others, they consider that space suitable for solitude and according to the location of that space and the level of visual access of others to it. They engage in leisure activities. However, the existence of security and the possibility of being seen by others in the park (without causing disturbance) is the most important factor that people pay attention to in providing a suitable space for privacy, which of course is more evident in relation to women than men. With these explanations in Table 7, the types of solitude-seeking behaviors in urban parks and the environmental factors affecting them are presented.

فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری

دوره ۱۵، شماره ۵۶، بهار ۱۴۰۳
شاپا چاپی: ۵۲۲۹-۲۲۲۸ - شاپا الکترونیکی: ۳۸۴۵-۲۴۷۶
<https://jupm.marvdasht.iaiu.ir/>

مقاله پژوهشی

تحلیل الگوی خلوت‌گزینی در فضاهای باز شهری (نمونه موردی: پارک جنت در شهر شیراز)

زهرة نادریان: دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران
علی اکبر حیدری: دانشیار معماری، دانشکده فنی و مهندسی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>فرآیند تنظیم خلوت علاوه بر ویژگی‌های فردی، به عوامل محیطی نیز وابسته است و محیط پیرامون فرد می‌تواند زمینه‌ساز نموده‌های مختلف خلوت فردی و جمعی باشد. پارکها به عنوان مکانی جهت گذارن اوقات فراغت، میتواند تا حد زیادی بستر مناسبی برای بروز خلوت در یک فضای جمعی باشند. بر همین اساس پژوهش حاضر با انتخاب یک پارک شهری در کلانشهر شیراز به عنوان نمونه موردی، سعی در بررسی ابعاد مختلف الگوهای وقوع خلوت در این فضا و چگونگی تاثیر آن بر ارتقا اوقات فراغت استفاده کنندگان دارد. بنابراین هدف پژوهش حاضر، شناسایی انواع الگوهای تحقق خلوت در فضاهای باز شهری و عوامل مؤثر بر بروز آنها و نیز بررسی ارتباط آن بر اوقات فراغت استفاده کنندگان از این فضاها است. روش تحقیق در این پژوهش ترکیبی از روشهای کمی و کیفی است که در قالب پیمایش میدانی و نیز مشاهده و مصاحبه با استفاده کنندگان از پارک به گردآوری اطلاعات پرداخته است. به منظور شناسایی الگوهای خلوت‌گزینی در فضای عمومی، روشی جدید مبتنی بر مشاهده و ثبت الگوها از طریق تکنیک نقشه برداری رفتاری بکار گرفته است. این روش به تفکیک جنسیت به ثبت الگوهای خلوت در محیط پرداخته است. نتایج تحقیق نشان داد که خلوت در پارک در قالب دو الگوی فردی و جمعی نمود می‌یابد. بعد انسانی و به ویژه سن و جنس افراد در خلوت آنها بیشترین تاثیر را داشتند و بیشترین نموده‌های خلوت شامل بازی کردن، نشستن روی زمین (چمن) و نشستن درون آلاچیق با تکنیک نقشه برداری رفتاری ثبت گردیدند. بروز الگوی خلوت فردی با انجام رفتارهایی چون مطالعه کردن، تماشای طبیعت، تماشای افراد و مواردی از این دست همراه است و خلوت جمعی نیز با رفتارهایی چون دهم نشینی خانوادگی و دوستانه، ملاقات با دوستان و صحبت با آنها نمود می‌یابد.</p>	<p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۱۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۱۳ شماره صفحات: ۸۳-۹۴</p> <p>از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید</p> <p>واژه‌های کلیدی: خلوت فردی، خلوت جمعی، اوقات فراغت، فضاهای باز شهری، پارک جنت، شیراز.</p>

استناد: نادریان، زهرة و حیدری، علی‌اکبر. (۱۴۰۳)، تحلیل الگوی خلوت‌گزینی در فضاهای باز شهری (نمونه موردی: پارک جنت در شهر شیراز)، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۵(۵۶)، ۸۳-۹۴.

DOI: 10.30495/jupm.2022.30541.4204

مقدمه

مفهوم خلوت و سازوکارهای مرتبط با آن در دهه‌های اخیر مورد توجه روزافزون روانشناسان علوم اجتماعی و طراحان محیط به ویژه روانشناسی اجتماعی قرار گرفته است (Namazian & Mehdipour, 2013). از آنجا که افراد و گروه‌ها در بعضی اوقات به دنبال با دیگران بودن و در بعضی موارد در پی جدا شدن از آنها هستند، بنابراین مفهوم خلوت به‌عنوان فرآیند تغییر مرز خود/دیگری همواره در حال تغییر است (Davis & Palladino, 1997). با این حال نیاز به داشتن خلوت در بین انسان‌ها مشترک بوده، و دستیابی به آن به رفع نیازهای دیگری همچون امنیت و عزت نفس نیز ضروری است. همچنین تأمین خلوت و فضای شخصی به واسطه محیط، بر تعامل اجتماعی آسان‌تر و درک راحتی و کیفیت محیط نیز اثر گذار خواهد بود (Altman, 1976). به گفته (Bencivenga, 1998; Brill et al., 2001). هنگامی که افراد کنترلی بر ارتباط خود با دیگران (خلوت) ندارند، تمایل آنها برای برقراری روابط اجتماعی نیز کاهش می‌یابد (Ondia, 2019). بنابراین فرایند تنظیم حریم شخصی، پویا و دیالکتیکی بوده و با تغییر زمان و شرایط، میزان حریم شخصی مورد نظر افراد و گروه‌ها نیز تغییر خواهد کرد. با این حال ابزار دستیابی به حریم خصوصی تا حد زیادی تابعی از فرصت‌ها و محدودیت‌های مکان است (۱۶). انسان برای ارضای بسیاری از نیازهای خود، به قرارگاه‌های خلوت نیاز دارد و با فاصله گرفتن از محرک‌ها و رویدادها، به خود ارزیابی می‌پردازد. عدم پاسخگویی به این نیاز موجب بروز تنش و تعارض می‌گردد. بنابراین طراحان محیطی باید بتوانند درجات مختلفی از کنترل ارتباط با دیگران را در اختیار استفاده‌کنندگان قرار دهد (Altman, 1976).

انسان معاصر به واسطه زندگی در خانه‌های محدود آپارتمانی، به ناچار بخشی از نیاز به گذراندن اوقات فراغت خود را در بیرون از خانه و در بستر فضاهای شهری تأمین می‌نماید. در همین ارتباط پارک‌های شهری می‌توانند نقش مهمی در تأمین این موضوع فراهم آورند. افراد با حضور در پارک‌ها می‌توانند از مزایای اجتماعی و روان‌شناختی چنین فضاهایی بهره برده و از آنها در راستای تأمین حداکثری اوقات فراغت خود استفاده نمایند (Cheung & Jim, 2019; Rigolon et al, 2018; Brown et al, 2018). با این حال تأمین سطوح مختلف خلوت (خلوت فردی و خلوت جمعی) در چنین فضاهایی و و سازوکارهای ایجاد آن، می‌تواند نقش مهمی در گذران هر چه بهتر اوقات فراغت افراد در پارک‌های شهری باشد. بر همین اساس در این پژوهش به راهکارهای تأمین خلوت مطلوب در پارک‌های شهری و چگونگی تأثیر آن بر کیفیت گذران اوقات فراغت افراد پرداخته می‌شود. لذا پرسش‌های که پژوهش حاضر در پی پاسخ به آنها است، به شرح زیر است:

- ۱) الگوهای مختلف خلوت‌گزینی افراد در زمان اوقات فراغت در پارک شهری به چه شکل است؟
- ۲) استفاده‌کنندگان از پارک‌های شهری محیط‌های واجد چه ویژگی‌هایی را به منظور خلوت در پارک شهری انتخاب می‌کنند؟
- ۳) ارتباط الگوهای خلوت‌گزینی و گذران اوقات فراغت استفاده‌کنندگان در پارک‌های شهری چگونه است؟

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

ابعاد گوناگون و مؤلفه‌های مؤثر بر خلوت: تحقیقات در باب خلوت را می‌توان به بخش‌هایی (۱) با تأکید بر شخص، (۲) مکان یا (۳) تعامل بین این دو تقسیم کرد (Newell, 1998). علاوه بر ابعاد خلوت وستین (۱۹۶۷) چهار حالت برای خلوت مطرح کرد: (۱) استقلال شخصی، (۲) آزادی عاطفی، (۳) خود ارزیابی و (۴) ارتباط محدود و محافظت شده. پاستلان (۱۹۷۰) با گسترش نظر وستین مواردی که منجر به ایجاد انواع خلوت می‌شوند را شامل: (۱) رویدادهای اجتماعی پیشین مانند نقش‌ها و مسئولیت‌ها، (۲) عوامل ارگانیک مانند انگیزه برای شناسایی نشدن، (۳) مکانیسم‌های دستیابی به خلوت مانند ترک جسمی، استفاده از رفتار غیر کلامی و موانع روانی و (۴) عوامل محیطی مانند شلوغی و محصور شدن، می‌داند (Altman, 1976). پدرس (۱۹۷۹) نیز در تحقیقات خود، کارکردهای متفاوتی برای خلوت ارائه نمود که عبارتند از: صمیمیت با خانواده (تنها بودن با خانواده)، صمیمیت با دوستان (تنها بودن با دوستان و دستیابی به یک رابطه صمیمی، آرام، تنهایی (آزادی از مشاهده توسط دیگران)، انزوا (جدا شدن از لحاظ جغرافیایی و رها شدن از مشاهده دیگران)، ناشناس ماندن (آزادی از شناسایی و نظارت در مکان‌های عمومی، دیده شدن توسط دیگران اما قابل شناسایی نبودن)، و رزرو (عدم آشکار نمودن جنبه‌های شخصی خود نسبت به دیگران و دیگران را ملزم می‌کند که به این تمایل احترام بگذارند) (Margulis, 2003). تنظیم خلوت تابعی از عوامل شخصی و محیطی است. عوامل شخصی شامل نیاز فرد به حریم شخصی، مهارت‌های بین‌فردی، متغیرهای شخصیتی، فرهنگ، سن، جنسیت و عواملی از این قبیل هستند (Johnson, 1974; Lang, 1987; Marshall, 1972; Hall 1966; Mohammad Niay Gharaeiy & Rafeian, 2013). عوامل محیطی نیز شامل موانع فیزیکی، فضای نیمه‌باز و نورپردازی مناسب محیط، قلمروهای مکانی و مواردی از این قبیل هستند. با توجه به تعدد دیدگاه‌ها، در جدول ۱، مولفه‌ها و شاخص‌های مؤثر بر خلوت از دیدگاه محققین مختلف ارائه شده است که در این پژوهش از این موارد تحت عنوان چارچوب نظری تحقیق یاد خواهد شد. فضای سبز یکی از موضوعات اصلی در طراحی یک شهر از جمله مهم‌ترین کاربری‌های خدماتی می‌باشد که موجبات توسعه پایدار شهرها را فراهم می‌آورد. امروزه شهرسازی بدون در نظر گرفتن فضای سبز مفهومی

ندارد و جز لاینفک طراحی شهری و برنامه‌ریزی شهری شده است. شهرسازان درصدد آن هستند تا چشم‌انداز شهر را توسط فضای سبز و مبلمان شهری وابسته بدان، زیباتر کنند و سطح خشن شهر را به حالت فرح‌بخش تبدیل نمایند (Kamani et al, 2021: 172). همچنین ایجاد فضای سبز شهری نه تنها ارزش تفریحی و گذران اوقات فراغت را دارد و سبب جذب گردشگر می‌شود، بلکه موجبات زیبایی شهرها و کنترل گسترش بی‌رویه شهرها را نیز دارا می‌باشد (Reiki et al, 2014: 4).

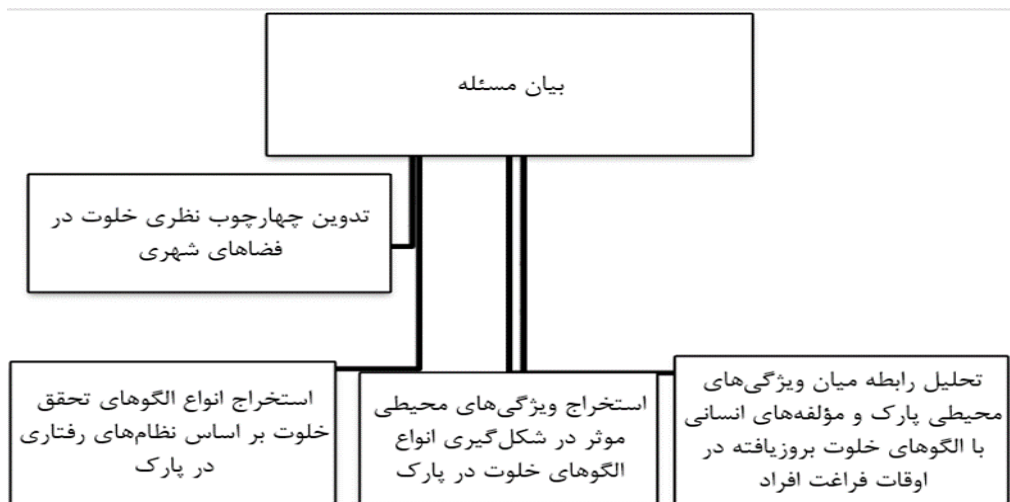
جدول ۱- چهارچوب نظری پژوهش: ابعاد خلوت و شاخصه‌های موثر بر آن.

ابعاد	مؤلفه	شاخص	برگرفته از منبع	
فردی و جمعی	نورپردازی	میزان روشنایی در شب	(kazemi & Soheili, 2019, p. 41)	
	نفوذپذیری	وجود مسیرهای متنوع به منظور انتخاب مکان مناسب	(Namazian & Mehdipour, 2013, p. 109).	
	امکان تأمل در فضا		میزان فاصله از ورودی‌های پارک	-
			میزان قابل رؤیت نبودن از دید غریبه‌ها	(Pedersen, 1999, p. 397) & (Margulis, 2003, p. 412) (Newell, 1998, p. 366).
			میزان آرامش فردی یا جمعی در پارک	(Qeidi, Motedayen, & Cheshmehghasbani, 2019)
			میزان امنیت فردی یا جمعی در پارک	(Qeidi, Motedayen, & Cheshmehghasbani, 2019)
	پوشش گیاهی	وجود درختان سایه‌انداز و وجود تراکم پوشش گیاهی و درختان	(kazemi & Soheili, 2019, p. 48) (Thompson, Aspinall, & Bell, 2010, p. 2)	
	رنگ تعلق	امکان شخصی‌سازی محیط	(Namazian & Mehdipour, 2013, p. 112 & Altman, 1975, p. 107; Wollman et al., 1994).	
	خوانایی		میزان سهولت دسترسی به مکان موردنظر جهت خلوت‌گزینی	-
			نزدیک بودن به نشانه‌های موجود در پارک (مجسمه، تندیس و...)	(Ondia, 2019, p. 5,6)
شرایط آب و هوایی			عدم وجود آلودگی محیطی (زباله)	(Ondia, 2019, p. 7) (Newell, 1998, p. 360)
			عدم وجود آلودگی صوتی	
تجمع‌پذیر بودن		میزان جریان هوا	(Ondia, 2019, p. 5-7)	
		میزان نور طبیعی خورشید		
		شکل مبلمان شهری (جهت نشستن، مکث و تأمل در فضا)		
		چیدمان نیمکت‌ها محل قرارگیری نیمکت‌ها وجود فضاهایی برای فعالیت‌های جمعی (ورزش، بازی، ...)		
فردی		سن	Margulis, 2003, p. 411) (Hall 1966, Altman & Chemers 1980 cited in (Mohammad Niay Gharaeiy & Rafieian, 2013, p. 41). & (Weber, 2018	
		جنس		
		میزان تحصیلات		
		شغل		
		علت حضور در پارک		
جمعی		احساسات (غمگین، شاد، عصبانی...)	(Newell, 1998, p. 360)	
		تمایل به حضور در جمع	(Newell, 1998, p. 360)	
		میزان فعالیت‌ها و رویدادهای جمعی	(Ondia, 2019, p. 5)	

مواد و روش تحقیق

همانگونه که پیش از این نیز عنوان شد، هدف اصلی در این تحقیق، تحلیل چگونگی خلوت‌گزینی افراد در پارک‌های شهری و عوامل موثر بر این موضوع است. بر همین اساس پس از استخراج چارچوب نظری حاصل از مطالعات کتابخانه‌ای (جدول ۱)، با مراجعه به پارک جنت به عنوان نمونه موردی، سعی در بررسی ابعاد مختلف موضوع شد. در این ارتباط، نخستین گام، ثبت الگوهای خلوت‌گزینی افراد در سطح پارک بود که این کار با استفاده از تکنیک نقشه‌برداری رفتاری استفاده‌کنندگان انجام گرفت. در مرحله بعد عوامل موثر بر شکل‌گیری خلوت،

ارتباط میان مولفه‌های محیطی پارک و الگوهایی خلوت‌گزینی افراد در انجام فعالیت‌های فراغتی به کمک ابزار پرسشنامه با سؤالاتی از طیف لیکرت ارزیابی شد. تصویر ۱، روند پژوهش و مراحل انجام آن را نمایش می‌دهد. جامعه آماری تحقیق شامل افرادی بودند که به منظور استفاده فردی و یا گروهی از فضا، در پارک حضور پیدا کرده، که از این تعداد ۱۰۹ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شد. پرسشنامه‌ها در ساعت‌های مختلف (۱۲:۳۰-۹ صبح و ۱۵:۳۰-۱۹ شب) و در طول یک هفته در ماه دسامبر سال ۲۰۱۹، در بین افراد منتشر گردید. داده‌ها پس از گردآوری در محیط نرم افزار SPSS وارد و بسته به نیاز پژوهش، مورد آزمون قرار گرفت.

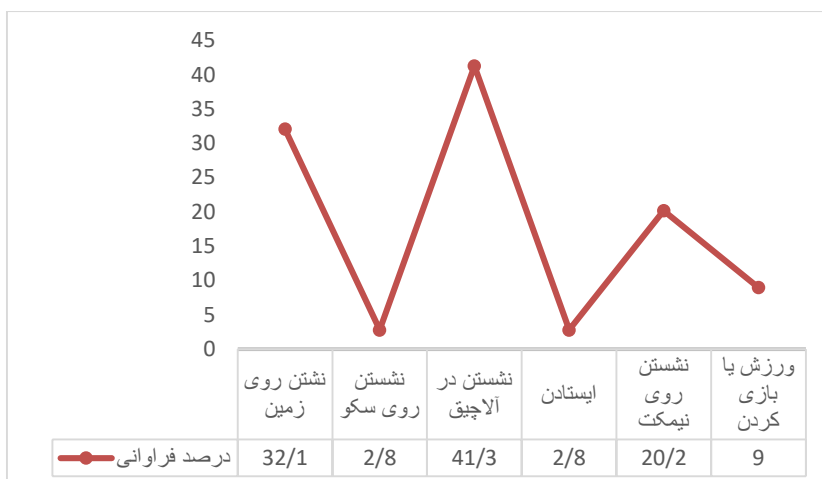
شکل ۱- فرآیند انجام پژوهش

محدوده مورد مطالعه

باغ جنت از بناهای حاج میرزا ابوالحسن خان مشیر الملک، با وسعتی در حدود ۵۴ هکتار از آثار به جای مانده از دوره پهلوی در شهر شیراز است. با اجرای طرح بهسازی در آن، این باغ تاریخی اکنون به عنوان یک پارک شهری، مورد استفاده شهروندان جهت گذراندن اوقات فراغت قرار دارد. این پارک دارای سه ورودی، زمین بازی، کمپ اسکان نوروزی مسافران، بخش قایقرانی است. تصویر ۲ محدوده پارک و چشم اندازهایی از بخش‌های مختلف آن را نمایش می‌دهد. پارک جنت در سطح کلان ساخت خود دارای هندسه منظم بوده اما در بخش‌های مختلف ساخت آن از ساختار ارگانیک استفاده شده است و مسیرهایی در پهنه‌های سبز پارک موجود است که از نظم معینی تبعیت نمی‌کند. با توجه به فرآیند عنوان شده در بخش روش تحقیق، در این بخش بر اساس گام‌های عنوان شده در تصویر ۱، گردآوری و تحلیل داده‌ها صورت گرفت که در ادامه به این موضوع پرداخته می‌شود.

بحث و یافته‌های تحقیق

گام اول: استخراج انواع الگوهای تحقق خلوت بر اساس نظام‌های رفتاری در پارک: در ثبت الگوهای مختلف خلوت با تأکید بر رفتارهای فراغتی افراد در پارک شهری از تکنیک نقشه برداری رفتاری و صرفاً کاوش رفتارهای توقفی یا ایستا در سطح پارک استفاده شده و از پرداختن به فعالیت‌های پویا و تحلیل آنها در حوزه خلوت، خودداری شد. با این توضیح، انواع رفتارهایی که در پارک و با نیت خلوت‌گزینی انجام می‌گرفت شامل: ۱. نشستن در آلاچیق ۲. نشستن روی زمین (چمن) ۳. نشستن روی نیمکت‌ها ۴. نشستن روی سکو ۵. ایستادن ۶. بازی کردن ۷. ورزش کردن ۸. دراز کشیدن روی نیمکت ۹. دراز کشیدن روی زمین (چمن) بودند. این رفتارها هم به صورت فردی و هم به صورت جمعی در فضا شکل می‌گرفتند که در تصویر ۳، فرآوانی انواع خلوت ثبت شده در پارک با توجه به رفتارهای مردم نشان داده شده است. در تصویر ۴ نیز، مکان وقوع انواع رفتارهای خلوت جویانه افراد به تفکیک جنسیت آنها نشان داده شده است که رنگ سفید، مربوط به فعالیت‌های خلوت جویانه مردها و رنگ قرمز مربوط به حوزه فعالیت زن‌ها است. همچنین در جدول ۲، موقعیت هر کدام از الگوهای فعالیتی در پارک معرفی شده است.

شکل ۲- درصد فراوانی انواع خلوت مشاهده شده در پارک جنت شیراز (بر اساس داده‌های پرسشنامه)

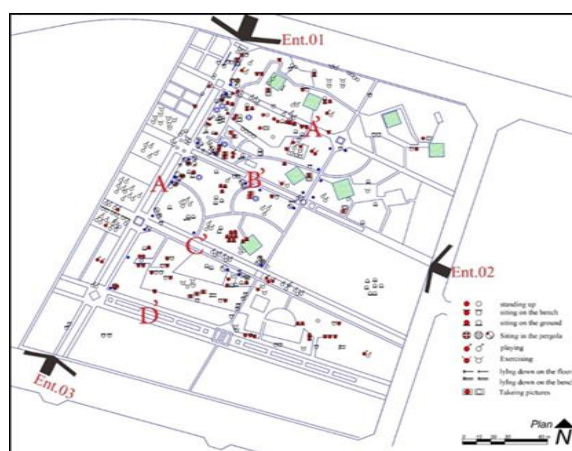
جدول ۲- محدوده تراکم انواع نمود خلوت افراد در پارک جنت

تعداد زنان	تعداد مردان	محدوده تراکم	انواع رفتار نمود خلوت
۳۰	۶۲	پهنه‌های فضای سبز، لبه شمشادها، زیر درختان سایه‌انداز در گرما و فضای آفتاب‌گیر در زمستان	نشستن روی زمین (چمن)
۴۸	۴۴	محور A (تقاطع AA' و AB')	نشستن در آلاچیق
۲۵	۳۸	نزدیک ورودی ۱	نشستن روی نیمکت
۴	۳۳	فضاهای ورزشی محصور، فضاهای مربع شکل دارای وسایل ورزشی	ورزش کردن
۱۷	۸۱	محور A' (به ویژه نزدیک ورودی ۱) و پهنه‌های سبز در میان درختان	بازی کردن
۱۳	۲۷	نزدیک به ورودی ورودی ۱، تقاطع AA' و نزدیک آب‌نماها	ایستادن
۷	۱۲	اطراف نشانه‌ها و درون پهنه‌های سبز	عکس گرفتن
۳	۶	در پهنه‌های سبز نزدیک به مسیر A	دراز کشیدن

با توجه به مطالب فوق، بیشترین نوع خلوت (ایستادن، نشستن روی نیمکت، استفاده از آلاچیق‌ها و ورزش و بازی) در نزدیکی ورودی اصلی رخ می‌دهد. با بررسی فراوانی‌ها می‌توان دریافت که مردان در انواع نمودهای خلوت بیشترین حضور را داشتند. بیشتر افراد به خصوص زنان، آلاچیق‌های واقع در لبه پهنه‌ها و تقاطع‌ها را برای نشستن انتخاب می‌کنند و پس از آن نشستن روی زمین دارای بیشترین میزان فراوانی است. دراز کشیدن روی زمین به صورت خلوت فردی و جمعی در پهنه‌های سبز پارک اتفاق می‌افتد. عکس‌گرفتن در کنار توده سبز متراکم و یا در کنار نشانه‌ها به طور جمعی بیشتر دیده شد. به طور کلی افراد از نیمکت‌هایی قرار گرفته در محورهای اصلی کمتر استفاده کرده و اغلب درون پهنه‌ها را انتخاب کرده‌اند.

شکل ۴- پراکندگی و تراکم الگوهای تحقق خلوت در رفتارهای فراغتی استفاده‌کنندگان از پارک جنت

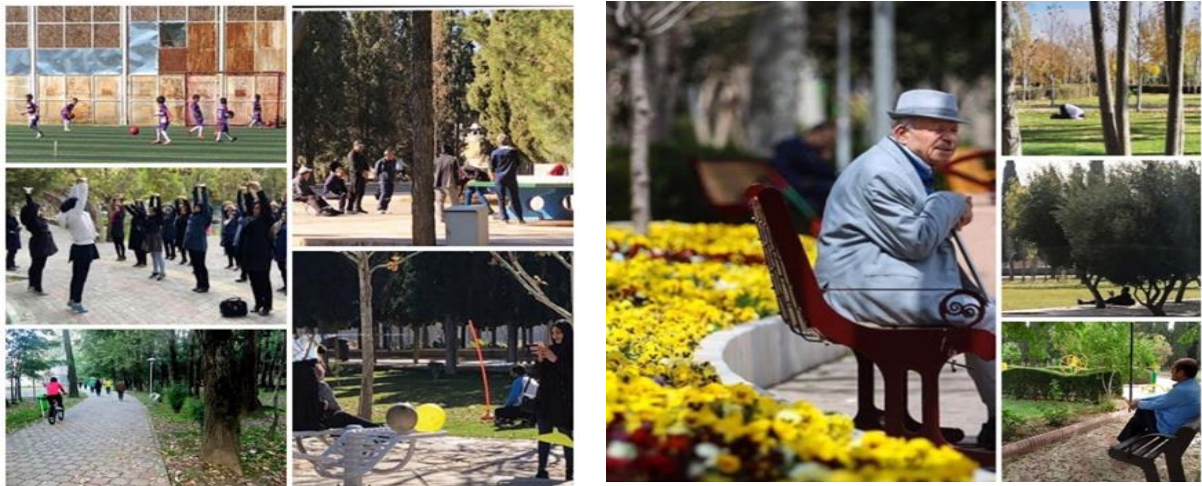

شکل ۳- انواع نمودهای خلوت در رفتارهای فراغتی به تفکیک جنسیت در پارک جنت

گام دوم: استخراج ویژگی‌های محیطی موثر در شکل‌گیری انواع الگوهای خلوت در پارک: در پارک برای گذراندن اوقات فراغت فعالیت‌های مختلفی رخ می‌دهد که هر یک نیازمند نوع و میزانی از خلوت هستند. به طور کلی الگوی خلوت فردی و جمعی در دل تأمین فراغت فردی و جمعی نهفته است. به عنوان مثال دراز کشیدن روی زمین به صورت خلوت فردی و جمعی در سطح پارک و پهنه‌های سبز آن یکی از انواع این رفتارها است. عکس‌گرفتن در کنار توده سبز متراکم به طور جمعی و یا در کنار نشانه‌هایی که خوانایی خوبی داشته و قابلیت تشخیص مناسبی دارند نیز رخ می‌داد. مطابق جدول ۲ و با بررسی فرآوانی رفتارها در سطح پارک می‌توان دریافت که بیشتر افراد، آلاچیق‌ها را برای نشستن انتخاب می‌کنند و پس از آن نشستن روی زمین دارای بیشترین میزان فرآوانی است. در خلوت جمعی (گروهی دو نفره) اغلب افراد بدون شخصی‌سازی محیط و در زیر درختان سایه‌انداز (در گرما) و در آفتاب جهت گرم شدن (در سرما) قابل مشاهده هستند. از میان سه ورودی پارک، ورودی اصلی (ورودی ۱) به خوبی تعریف شده و شاخص بوده لذا بیشترین نقش را به عنوان ورودی ایفا کرده از اینرو در نزدیکی آن بیشترین نوع خلوت فردی و جمعی (ایستادن، نشستن روی نیمکت، استفاده از آلاچیق‌ها و ورزش و بازی) دیده می‌شود. نزدیک ورودی ۲ پارکینگ و کمپ نوروزی و قایق سواری واقع شده که در فصل تابستان و عید نوروز پررونق بوده و در فصول زمستان و پاییز خالی از رفتار هستند (محدوده ۶ در تصویر ۲).

خلوت‌های گروهی با تعداد بیش از ۲ نفر، در آلاچیق‌های واقع در تقاطع AA' شکل می‌گرفتند. با این حال برخی از آلاچیق‌ها که فاقد نیمکت بوده و صرفاً دارای سکو بودند، امکان شخصی‌سازی محیط را بیشتر فراهم می‌کرده و در آن‌ها فعالیت‌هایی از قبیل دیدار دوستان، درس خواندن با دوستان، آموزش‌های هنری، جشن تولد و ... شکل می‌گرفت. همچنین ابتدای محور A' از سمت تقاطع AA' علاوه بر خلوت جمعی در آلاچیق‌ها، خلوت جمعی از نوع فعالیت بازی کردن در طول مسیر، برای مثال بازی بدمینتون (همراه شخصی‌سازی محیط، با اتصال تور به درختان) و همچنین ایستادن اطراف آب‌نماها نیز دیده شد. این بخش از پارک بستری برای انواع نمودهای خلوت بود. در محور اصلی A، آب‌نماهایی با طراحی متفاوت قرار گرفته است که نقش کمی در ایجاد خلوت ایفا می‌کنند. افراد از نیمکت‌هایی که در طول محور A (اصلی) و محورهای فرعی A', B', C', D قرار دارند، کمتر استفاده کرده و اغلب ترجیح می‌دهند که به درون پهنه‌ها رفته تا از دید عابران و افرادی که برای پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری به پارک آمده‌اند، در امان بوده و آرامش و لذت از طبیعت را تجربه کنند. تصاویر شماره ۶ و ۷ نمونه‌هایی از انواع خلوت دیده شده در پارک جنت را نشان می‌دهد.

تصویر ۲- انواع خلوت‌های دیده شده در پارک جنت

تصویر ۱- انواع خلوت‌های فردی دیده شده در پارک جنت

پایایی پرسشنامه توسط آزمون آلفای کرونباخ (ضریب آلفا ۰/۸۵۸) بررسی شد و همبستگی بین گویه‌ها زیاد بوده و پایایی ابزار پژوهش مطلوب تلقی گردید. طبق آزمون کولموگروف-اسمرینوف معیار تصمیم (sig) برای تمامی شاخص‌ها برابر (۰/۰۰۰) است و به عبارتی توزیع این نمونه نرمال است.

جدول ۳: همبستگی پیرسون بین مؤلفه‌های مؤثر بر خلوت افراد.

متغیرها	r	Sig	خلوت جمعی و فردی	نورپردازی	نفوذپذیری	امکان تأمل در فضا	پوشش گیاهی	رنگ تعلق	خوانایی	شرایط آب و هوایی	تجمع پذیر بودن	بعد انسانی (فردی)	بعد انسانی (جمعی)
خلوت	۰	۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
نورپردازی	۰/۳۰۲**	۰/۰۰۱	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
نفوذپذیری	۰/۴۱۵**	۰/۰۰۰	-	۰/۰۱۲	-	-	-	-	-	-	-	-	-
امکان تأمل در فضا	۰/۵۲۹**	۰/۰۰۰	-	۰/۱۱۶	۰/۴۲۱**	-	-	-	-	-	-	-	-
پوشش گیاهی	۰/۳۷۱**	۰/۰۰۰	-	۰/۰۵۸	۰/۲۰۴*	۰/۳۹۱**	-	-	-	-	-	-	-
رنگ تعلق	۰/۵۲۷**	۰/۰۰۰	-	۰/۰۹۰	۰/۲۵۲**	۰/۳۴۹**	۰/۱۸۶	-	-	-	-	-	-
خوانایی	۰/۴۸۸**	۰/۰۰۰	-	۰/۰۹۳	۰/۰۹۶	۰/۱۸۶	۰/۰۸۷	۰/۴۳۴	-	-	-	-	-
شرایط آب و هوایی	۰/۵۴۰**	۰/۰۰۰	-	۰/۰۹۶	۰/۲۴۹**	۰/۲۷۹**	۰/۱۵۱	۰/۳۹۱**	۰/۲۶۴**	-	-	-	-
تجمع پذیر بودن	۰/۵۶۹**	۰/۰۰۰	-	۰/۱۲۶	۰/۲۲۵*	۰/۳۰۱**	۰/۱۵۶	۰/۱۰۵	۰/۳۳۷**	-	-	-	-
بعد انسانی (فردی)	۰/۷۹۰**	۰/۰۰۰	۰/۱۹۴*	۰/۳۶۴**	۰/۳۰۱**	۰/۰۴۷	۰/۰۶۳۰	۰/۳۷۴**	۰/۲۶۳**	۰/۴۱۶**	۰/۳۷۲**	-	-
بعد انسانی (جمعی)	۰/۷۸۵	۰/۰۰۰	۰/۱۲۲	۰/۱۲۳	۰/۲۴۹	۰/۲۱۰	۰/۰۲۹	۰/۱۷۳	۰/۳۱۴	۰/۲۵۲	۰/۳۴۹	۰/۴۹۴	-

تأثیرها

جدول ۳ رابطه‌های زوجی بین مؤلفه‌ها را در قالب یک ماتریس بیان کرده است. از این قابلیت می‌توان برای تعیین شدت و جهت رابطه متغیرهای مدل استفاده کرد. (هرجا که $(sig > 05/0)$ باشد، همبستگی معناداری بین مؤلفه‌ها وجود داشته و اگر $(sig < 05/0)$ باشد، همبستگی معناداری بین متغیرها وجود ندارد. با توجه به نتایج جدول ۳ و همبستگی بین مؤلفه‌های مؤثر بر خلوت افراد، مؤلفه‌های انسانی بیشترین تأثیر را داشته و بعد از آن به ترتیب تجمع‌پذیری، امکان تأمل در فضا، رنگ تعلق و شرایط آب و هوایی بیشترین تأثیر را بر خلوت افراد دارند. در ادامه نتایج حاصل از این جدول به تفصیل ارائه می‌گردد:

مؤلفه نورپردازی دارای رابطه معناداری با خلوت در پارک است اما شدت این رابطه زیاد نیست. نفوذپذیری دارای رابطه معناداری با خلوت افراد است و شدت تأثیر آن $(۰/۴۱۵)$ است و رابطه مستقیمی بین آنها وجود دارد. امکان تأمل در فضا دارای رابطه معناداری با خلوت است و شدت آن $(۰/۵۲۹)$ و مستقیم است. این مؤلفه با مؤلفه نفوذپذیری نیز دارای رابطه معناداری به شدت $(۰/۴۲۱)$ است. مؤلفه پوشش گیاهی

علیرغم تصور عمومی دارای رابطه معنادار اما با شدت کمی با خلوت است. این مؤلفه در مؤلفه تأمل در فضا با شدت (۰/۳۹۱) مؤثر است که شدت آن بیشتر از تأثیر آن بر خلوت افراد است. -رنگ تعلق با شدت تأثیر (۰/۵۲۷) دارای رابطه معناداری با خلوت و با شدت تأثیر (۰/۳۴۹) رابطه معناداری با تأمل در فضا دارد. -خوانایی با خلوت رابطه معناداری به شدت (۰/۴۸۸) دارد. این مؤلفه با رنگ تعلق رابطه معناداری با شدت (۰/۴۳۴) دارد.

-شرایط آب و هوایی دارای رابطه معناداری با شدت (۰/۵۴۰) بر خلوت است. این مؤلفه با رنگ تعلق رابطه معناداری با شدت (۰/۳۹۱) دارد. تجمع‌پذیری دارای رابطه معناداری با خلوت بوده و شدت آن برابر با (۰/۵۶۹) است. این مؤلفه با پوشش گیاهی دارای رابطه معناداری به شدت (۰/۴۰۴) و با خوانایی و شرایط آب و هوایی به ترتیب رابطه معناداری به شدت (۰/۳۰۶) و (۰/۳۳۷) دارد. -مؤلفه‌های فردی بعد انسانی با خلوت دارای رابطه معناداری با بیشترین شدت (۰/۷۹۰) بین سایر مؤلفه‌ها است. مؤلفه‌های فردی با نفوذپذیری رابطه معناداری به شدت (۰/۳۶۴) و با امکان تأمل در فضا (۰/۳۰۱)، رنگ تعلق (۰/۳۷۴)، خوانایی (۰/۴۱۶) و تجمع‌پذیری (۰/۳۷۲) دارد. -مؤلفه‌های جمعی بعد انسانی با خلوت افراد دارای رابطه معنادار بوده و در مدل ارائه شده بعد از مؤلفه‌های فردی بیشترین تأثیر را بر آن دارد (۰/۷۸۵) همچنین با خوانایی، تجمع‌پذیری و بعد انسانی (مؤلفه‌های فردی) به ترتیب رابطه معناداری با شدت (۰/۲۶۴)، (۰/۳۴۹)، (۰/۴۹۴) است.

گام سوم: تحلیل رابطه میان ویژگی‌های محیطی پارک و مؤلفه‌های انسانی با الگوهای خلوت بروز یافته در اوقات فراغت افراد
به منظور تحلیل رابطه ویژگی‌های محیطی پارک و الگوهای خلوت گزینی افراد، در ابتدا لازم است که میزان خلوت اکتسابی افراد در پارک مورد تحلیل قرار گیرد. به همین منظور از آزمون T استفاده شد (جدول ۴ و ۵). بر اساس این آزمون میانگین خلوت افراد در پارک (۳/۳۳) و سطح معناداری ۰/۰۰۰ بوده است که این به معنای وجود ارتباط میان فضای پارک و خلوت اکتسابی افراد در آن است.

جدول ۴- میزان خلوت کسب شده توسط افراد در پارک

مقدار حریم خصوصی				
درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فرکانس/پسامد	
۱۴,۷	۱۴,۷	۱۴,۷	۱۶	خیلی کوچک
۷۹,۸	۶۵,۱	۶۵,۱	۷۱	منصفانه
۱۰۰,۰	۱۹,۳	۱۹,۳	۲۲	خیلی زیاد
	۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۱۰۹	جمع

جدول ۵- آزمون T تک نمونه‌ای

One-Sample Test						
Test Value = 0						
مؤلفه	t	df	Sig.	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
عملکردی	۶۵,۹۸۷	۱۰۸	۰,۰۰۰	۳,۳۳۶۷۳	۳,۲۳۶۵	۳,۴۳۷۰

پس از بررسی سطح معناداری خلوت، به تحلیل میزان اثرگذاری ویژگی‌های محیطی پارک بر میزان خلوت اکتسابی افراد پرداخته شد. برای این منظور از آزمون فریدمن استفاده شد که نتایج آن در جدول ۶ ارائه شده است. بر اساس یافته‌های این جدول، از میان مؤلفه‌های محیطی مؤثر بر خلوت، امکان تأمل در فضا با وجود امنیت و آرامش فردی و جمعی و همچنین آسایش بصری (قابل رؤیت نبودن) از جمله مهمترین عواملی هستند که در ایجاد خلوت در پارک تأثیرگذار است. علاوه بر این تنوع پوشش گیاهی در پارک و شرایط آسایش جسمانی (وجود سایه، نور مناسب، جریان هوا و عدم وجود آلودگی‌های صوتی و زیست محیطی) از دیگر عواملی است که در تأمین شرایط محیطی جهت ایجاد خلوت در پارک‌ها تأثیرگذار هستند. مطابق جدول شماره ۳ از آنجاییکه ویژگی‌های شخصی افراد نیز در خلوت آنها مؤثر است لذا رابطه بین خلوت با خصوصیات انسانی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که بین خلوت افراد و میزان دفعات مراجعه آن‌ها به پارک رابطه معناداری وجود دارد اما شدت این روابط زیاد نیست (۰/۳۰۷). شغل افراد رابطه معناداری با شدت (۰/۳۵۳) و جنسیت آنها رابطه معناداری با شدت (۰/۵۴۳) و با خلوت فردی و جمعی افراد در پارک داشته است. و سن افراد رابطه قوی‌تری به نسبت سایر ویژگی‌های شخص افراد با خلوت آنها دارد و شدت آن (۰/۵۵۳) است. از میان پرسش‌شوندگان ۳۳٪ مرد و ۶۷٪ زن می‌باشند. گروه سنی ۲۵-۳۵ سال با درصد فراوانی ۳۲,۱٪ و گروه سنی ۴۵-۵۵ سال با درصد فراوانی ۹,۲٪ کمترین مقدار را به خود اختصاص دادند هستند. اغلب پرسش‌شوندگان (درصد فراوانی ۶۸,۸٪)، ۱-۵ بار در ماه به پارک مراجعه می‌کنند و افراد دارای مدرک دیپلم و کمتر با فراوانی ۳۱,۲٪ بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند. پرسش

شوندگان دارای شغل‌های متفاوتی بودند، با این حال بیشتر مراجعین به ترتیب خانه‌دار، محصل، کارمند و بازنشسته بودند و اغلب علت حضور خود در محیط پارک را به ترتیب لذت بردن از طبیعت (۴۵٪)، دیدار دوستان (۳۳٪) و مطالعه (۱۰،۱٪) ذکر کردند.

جدول ۶: آزمون فریدمن در ارتباط با اولویت بندی شاخص‌های محیطی تاثیرگذار در ایجاد خلوت در پارک‌های شهری

Ranks	
مؤلفه‌ها	Mean Rank
Mean light	۴,۵۵
Mean penetrability	۵,۴۷
Mean tamol	۶,۱۲
Mean green material	۴,۴۶
Mean rang talogh	۴,۴۶
Mean legibility	۴,۲۵
Mean climate	۶,۸۵
Mean association	۵,۴۵
Mean individual	۵,۷۴
Mean collective	۵,۶۴

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

بررسی‌های میدانی و نتایج آماری نشان دادند که الگوهای استفاده از پارک‌های شهری به دو صورت موقت و دائمی وجود دارد که در الگوی موقت، افراد در ایام خاصی از سال و با مقاصد مشخصی از این فضاها استفاده می‌کنند. این در حالی است که در الگوی دائمی، افراد بدون هیچ پیش زمینه‌ای و صرفاً به منظور گذران اوقات فراغت روزمره از این فضاهای شهری استفاده می‌کنند. از آنجا که در این پژوهش موضوع گذران اوقات فراغت روزمره در پارک‌های شهری مد نظر قرار دارد لذا صرفاً الگوهای دائمی استفاده از این فضاها مد نظر قرار گرفته است که در این ارتباط مهمترین یافته‌های به دست آمده به شرح زیر است:

- بیشترین رفتارهای خلوت‌گزینی به طور فردی و جمعی در کنار ورودی‌های تعریف شده پارک و فضاهای پر تجمع شکل گرفته است؛
  - بیشتر افراد، آلاچیق‌ها را برای نشستن و گفت و گو گروهی (خلوت جمعی) انتخاب می‌نمایند؛ بنابراین افراد از موقعیت‌ها و مبلمان‌های ثابت پارک برای خلوت و گران اوقات فراغتشان استفاده می‌کنند .
  - خلوت‌های فردی، عموماً بر روی نیمکت‌ها و در امتداد معابر اصلی شکل می‌گیرد؛
  - نشستن بر روی زمین عموماً در مجاورت فضاهای سبز کوتاه از جمله درختچه‌ها و شمشادها انجام می‌گیرد که هم به صورت فردی و هم به صورت جمعی است؛
  - خلوت جمعی با انجام بازی‌های گروهی در پهنه‌های سبز و یا در فضاهای مخصوص ورزش انجام می‌گیرد؛
- دراز کشیدن و نگاه کردن به آسمان، از جمله رفتارهای تامین کننده خلوت فردی و جمعی است که در پهنه‌های سبز و عموماً در فضایی به دور از دسترسی فیزیکی و بصری دیگران انجام می‌پذیرد. با توجه به موارد فوق به نظر می‌رسد که ویژگی‌هایی چون تجمع‌پذیری محیط، داشتن امنیت، امکان تأمل در فضا، رنگ تعلق و نفوذپذیری فضایی بیشترین تاثیر را بر تامین خلوت فردی و جمعی افراد در پارک‌های شهری داشته و در نتیجه وجود این شرایط در این فضاها می‌تواند تمایل افراد به استفاده از آنها را به منظور گذران اوقات فراغت تامین کند. به عنوان مثال افراد زمانی که احساس کنند در یک فضا و به دور از چشم دیگران، امکان ایجاد فضایی شخصی برای خود را دارند، آن فضا را مناسب جهت خلوت می‌دانند و متناسب با موقعیت آن فضا و میزان دسترسی بصری دیگران نسبت به آن، اقدام به رفتارهای فراغتی می‌نمایند. با این حال وجود امنیت و امکان دیده شدن توسط دیگران در پارک (بدون ایجاد مزاحمت)، مهمترین عاملی است که افراد در تامین فضای مناسب خلوت به آن توجه می‌نمایند که البته این موضوع در ارتباط با زنان بیشتر از مردها نمود دارد. با این توضیحات در جدول ۷، انواع رفتارهای خلوت جویانه در پارک‌های شهری و نیز عوامل محیطی موثر بر آنها ارائه شده است.

جدول ۷- انواع رفتارهای خلوت جویانه برای گذراندن اوقات فراغت در پارک‌های شهری و عوامل محیطی مؤثر بر آنها

ویژگی دموگرافیک غالب	عامل محیطی مؤثر بر خلوت	علت انتخاب	نوع الگوی رفتاری نمود خلوت	
			سن	جنس
مرد	پوشش گیاهی	مصون ماندن از دید عابران و دوچرخه‌سواران (ایجاد خلوت بصری مطلوب) لذت از لمس محیط (نشستن روی چمن)	نشستن روی زمین	
			زن	نشستن در آلاچیق
زن	پوشش گیاهی تجمع پذیر بودن شرایط آب و هوایی	مصون ماندن از دید عابران و دوچرخه‌سواران (ایجاد خلوت بصری مطلوب) فرم دایره‌ای چیدمان (مناسب خلوت جمعی) محافظت در برابر شرایط آب و هوایی (بارش و یا تابش)	نشستن روی صندلی- نیمکت	
			مرد	ورزش کردن - بازی کردن
			مرد	ایستادن
مرد	پوشش گیاهی	در زمینهای ورزش طراحی شده: ایجاد خلوت بصری مطلوب به کمک حصار فلزی و یا پوشش گیاهی در پهنه‌های سبز پارک: امکان شخصی سازی محیط	ورزش کردن - بازی کردن	
			مرد	ایستادن
مرد	تجمع پذیری	نزدیکی به زمین‌های ورزشی، نزدیک به ورودی (افراد منتظر دوستان و ...)	ایستادن	
زن	خوانایی	اطراف نشانه‌ها و در کنار درختان به منظور داشتن پس‌زمینه زیبایی در عکس	عکس گرفتن	
مرد	پوشش گیاهی	در پهنه‌ها فقط قابلیت بروز این رفتار وجود دارد.	دراز کشیدن	

جدول ۸- راهکارهای طراحی در پارک‌های شهری جهت ایجاد محیط‌های مناسب فراغتی با خلوت مطلوب

عوامل	شاخص	راهکارهای طراحی
معماری	تجمع‌پذیر بودن فضا	- در نظر گرفتن مبلمان گرد و با زاویه تکیه‌گاه بیش از ۴۵ درجه - قرارگیری مبلمان در نزدیکی پوشش گیاهی متراکم و گره‌های موجود در راستای افزایش خلوت در گره‌ها - طراحی آلاچیق با ابعاد متنوع در نقاط مختلف پارک - استفاده از فضاهای نیمه باز در سطح پارک - پیشبینی فضاهای مکت در پهنه‌های سبز
	خوانایی	- در نظر گرفتن تابلوهای راهنمای در پارک به ویژه در گره‌ها
	نفوذپذیری	- ایجاد مسیرهای تعریف شده درون پهنه‌های سبز با عناصری مانند پوشش گیاهی یا المان‌ها - تقویت دسترسی به حوزه‌های پیرامون (مسیرهای عبور و دسترسی، ورودی‌ها)
	پوشش گیاهی	- استفاده از پوشش گیاهی متنوع با اندازه‌های مختلف در بخش‌های مختلف پارک - استفاده از درختان بلند قامت به نحوی که مانع رسیدن نور چراغ‌ها به زمین در طول شب نشوند.
زیست	نورپردازی	- نصب چراغ در پهنه‌های سبز پارک جهت ایجاد امنیت - نورپردازی در کف و جداره‌ها
	توجه به شرایط آب و هوایی	- طراحی سایه بان و آلاچیق‌های باز و نیمه‌باز برای فصول مختلف
	احساس امنیت در فضا	- پیشبینی مبلمان در مکان‌هایی که دید مناسبی به آنها وجود دارد. - استفاده از نورهای کوتاه در کنار نورهای بلند، جهت ایجاد امنیت در زیر درختان در شب.
	امکان تامل در فضا	- استفاده از المان‌ها و نشانه‌های خاص در سطح پارک - پیشبینی کریدورهای دید به نشانه‌های مختلف
زیست	رنگ تعلق: امکان شخصی سازی فضا	- پیشبینی آلاچیق‌هایی با مبلمان مناسب که امکان شخصی سازی داشته باشد. - پیشبینی صندلی در فضاهای دنج که دارای چشم اندازی مناسب به محیط اطراف هستند. - استقرار نیمکت‌ها در فضایی نیمه محصور از پوشش سبز به نحوی که از سه طرف محصور و از یک طرف (به سمت جلو) باز باشد.

ملاحظات اخلاقی:

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

تعارض منافع: بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

- 1-Al Moqrin, A. J. A. (2016). Children's Conformity: The Child's Age and Level of Privacy. *International Journal of Psychology and Behavioral Sciences* , 4(6), 188-193. doi:10.5923/j.ijpbs.20160604.02
- 2-Altman, I. (1976). A conceptual analysis. *Environment and behavior*, 8(1), 7-29.
- 3-Ayala-Azcárraga, C., Diaz, D., & Zambrano, L. (2019). Characteristics of urban parks and their relation to user well-being. *Landscape and urban planning*, 189, 27-35.
- 4-Brown, G., Rhodes, J., & Dade, M. (2018). An evaluation of participatory mapping methods to assess urban park benefits. *Landscape and urban planning*, 178, 18-31.
- 5-Cheung, P. K., & Jim, C. Y. (2019). Differential cooling effects of landscape parameters in humid-subtropical urban parks. *Landscape and urban planning*, 192, 103651.
- 6-Davis, S.F. & Palladino, J. J (1997), *Psychology*. Prentice-Hall Inc. New Jersey U.S.A.
- 7-Foddy, W. (1984). A critical evaluation of Altman's definition of privacy as a dialectical process.
- 8-Gifford, R. (2002). *Environmental psychology: principles and practices*, Colville, WA: optimal books.
- 9-Hallak, M. E. (2002). Privacy Patterns in Homes of Middle-Class Shaamy Immigrants in Montreal. Paper presented at the ARCC Conference Repository.
- 10-Hatchison, R. (2010). *Encyclopedia of urban studies*. Loss Angels, London, AAGE Publications, Inc.
- 11-kazemi, m., & Soheili, J. (2019). Effects of Architectural Components on the Satisfaction Rate of Residents with Different Ages and Genders in Relation to Privacy (Case Study: a Residential Complex in Tabriz). *International Journal of Architecture and Urban Development*, 9(3), 39-50.
- 12-Kim, D., & Jin, J. (2018). Does happiness data say urban parks are worth it? *Landscape and urban planning*, 178, 1-11.
- 13-kowaltowski, D., & Pina, s., & Barros, R. (2006). architectural design analysis as a strategy for people environment studies: finding spaces that work proceeding (CD) of 19th IAPS conference, international association for people environment studies, Alexandria, egypt, p 1-6.
- 14-Lang, J. (1987). *creating architectural theory : the role of the behavioral sciences in environmental design*, Van Nostrand Reinhold , New York.
- 15-Laurence, G. A., Fried, Y., & Slowik, L. H. (2013). "My space": A moderated mediation model of the effect of architectural and experienced privacy and workspace personalization on emotional exhaustion at work. *Journal of Environmental psychology*, 36, 144-152.
- 16-Marshall, N.J., (1972) Privacy and environment. *Human ecology*,. 1(2): p. 93-110.
- 17-Matsuoka, R. H., & Kaplan, R. (2008). People needs in the urban landscape: analysis of landscape and urban planning contributions. *Landscape and urban planning*, 84(1), 7-19
- 18-Margulis, S. T. (2003). On the status and contribution of Westin's and Altman's theories of privacy. *Journal of Social Issues*, 59(2), 411-429.
- 19-Mohammad Niay Gharaei, F., & Rafieian, M. (2013). Investigating Cross-Cultural Differences in the Privacy Regulation and Perception of Crowding (Northern and Kurdish Women in Iran). *International Journal of Architecture and Urban Development*, 3(4), 41-46.
- 20-Namazian, A. and A. Mehdipour (2013), Psychological demands of the built environment, privacy, personal space and territory in architecture. *International Journal of Psychology and Behavioral Sciences*,. 3(4): p. 109-113.
- 21-Newell, P. B. (1998). A cross-cultural comparison of privacy definitions and functions: A systems approach. *Journal of Environmental psychology*, 18(4), 357-371.
- 22-Ondia, E. P. (2019). Addressing the Dilemma Between Collaboration and Privacy in Coworking Spaces. *International Journal of Architecture and Urban Development*, 9(3), 5-10.
- 23-parsae, M., & karimi, b., (2014). space and place component s anlyseis based on semiology approche in residential architecture: the case study of traditional city of bushehr, iran, *HBRC journal*.
- 24-Pedersen, D. M. (1999). Model for types of privacy by privacy functions. *Journal of Environmental psychology*, 19(4), 397-405.
- 25-Qeidi, S., Motedayen, H., & Cheshmehghasbani, M. (2019). A study on the role of the landscape design with the approach of solving the limitations of use for women in the coastal areas in Iran as an Islamic country. *International Journal of Architecture and Urban Development*, 9(3), 51-60.

- 26-Rapaport, A. (1972). Some perespective on human use and organization of space, Australian association of social anthropologists, Melborn, Australia, May.
- 27-Ramezani, S., & Hamidi, S. (2010). Privacy and social interaction in traditional towns to contemporary urban design in Iran. *American Journal of Engineering and Applied Sciences*, 3(3), 501-508.
- 28-Rigolon, A., Browning, M., & Jennings, V. (2018). Inequities in the quality of urban park systems: An environmental justice investigation of cities in the United States. *Landscape and Urban Planning*, 178, 156-169.
- 29-Rapaport, A. (1977). Human aspect of urban forms: toward a man- environment approach to urban form and design, pergamon press, new york, us.
- 30-Thompson, C. W., Aspinall, P., & Bell, S. (2010). Innovative approaches to researching landscape and health: open space: people space 2: Routledge.
- 31-Weber, C. (2018). Privacy Fit in Open-Plan Offices: Its Appraisal, Associated Outcomes & Contextual Factors. University of Surrey,
- 32-Wollman, N., Kelly, B. M., & Bordens, K. S. (1994). Environmental and Intrapersonal Predictors of Reactions to Potential Territorial Intrusions in the Workplace. *Environment and Behavior*, 26(2), 179-194. doi:doi:10.1177/00139165940260020
- 33-Zhang, S., & Zhou, W. (2018). Recreational visits to urban parks and factors affecting park visits: Evidence from geotagged social media data. *Landscape and urban planning*, 180, 27-35